

Ny lag om kemikalieolyckor

Den 1 juli i år trädde en ny lag i kraft - **lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor**. Lagen med tillhörande **förordning (1999:382)** och **Räddningsverkets föreskrifter (SRVFS 1999:5)** genomför det sk Seveso II-direktivet och konventionen om gränsöverskridande effekter av industriolyckor i svensk lagstiftning. Den nya lagen medför ändringar i miljöbalken, räddningstjänstlagstiftningen¹ och sekretesslagen. På arbetsmiljöområdet utfärdar Arbetskyddsstyrelsen parallella bestämmelser med stöd av arbetsmiljölagen.

Räddningsverkets föreskrifter som träder i kraft den 1 oktober, behandlar momenten handlingsprogram, säkerhetsrapport, intern plan för räddningsinsatser, information till allmänheten och kommunens plan för räddningsinsatser.

Lagstiftningens tillämpning

Lagen tillämpas på verksamheter där farliga ämnen förekommer i mängder som motsvarar eller överstiger de mängder som anges i förordningens bilaga. Lagens tillämpning indelas i en lägre och en högre kravnivå. Den tillämpas inte på faror som har samband med joniserande strålning, eller på sådan hantering av farliga ämnen som omfattas av lagen (1982:821) om transport av farligt gods. Transport av farliga ämnen i rörledningar utanför verksamheter som omfattas av den nya lagen eller militär verksamhet berörs inte heller.

Tillståndsprovning

Vid nyetablering eller ändring av verksamheter som omfattas av den högre kravnivån ska en fördjupad säkerhetsprovning ske samordnat med tillståndsprovning enligt miljöbalkens bestämmelser. Detta innebär att så kallade A anläggningar provas i miljödomstol och så kallade B anläggningar provas av länsstyrelserna.

Allmänna skyldigheter

Av den nya lagen framgår att verksamhetsutövaren ska förebygga riskerna för allvarliga kemikalieolyckor. I de fall en allvarlig kemikalieolycka ändå inträffar är verksamhetsutövaren skyldig att begränsa följderna för människors hälsa och miljön. I lagen finns också en erinran om att andra kapitlet miljöbalken innehåller hänsynsregler, som gäller för verksamhetsutövaren.

Anmälan

För de verksamheter som omfattas av den lägre kravnivån ska en skriftlig *anmälan* göras senast den 1 januari 2000. Anmälan ska därefter göras om väsentliga förändringar sker i verksamheten. För nya verksamheter gäller att anmälan ska lämnas till tillsynsmyndigheten innan byggnadsarbetena påbörjas eller verksamheten tas i drift. I den nya lagen och förordningen finns närmare föreskrifter om vad anmälan ska innehålla.

Handlingsprogram

Verksamhetsutövaren ska utarbeta ett *handlingsprogram* för hur allvarliga kemikalieolyckor ska förebyggas. Vad handlingsprogrammet ska innehålla framgår av förordningen och Räddningsverkets föreskrifter.

Säkerhetsrapport

För de verksamheter som omfattas av den högre kravnivån ska till tillsynsmyndigheterna inlämnas en *säkerhetsrapport*. Vad rapporten ska innehålla framgår av lagen, förordningen och Räddningsverkets föreskrifter. För befintliga verksamheter som omfattades av Seveso I-direktivet ska säkerhetsrapporten lämnas senast den 1 januari 2001, medan för befintliga verksamheter som inte omfattades av Seveso I-direktivet ska rapporten lämnas senast den 1 februari 2002.

Information till allmänheten

Kommunen ansvarar för att personer som löper risk för att påverkas av en allvarlig kemikalieolycka vid en verksamhet som omfattas av den högre kravnivån informeras om vilka risker som är förknippade med verksamheten, säkerhetsåtgärder som allmänheten ska vidta och hur man ska förfara vid en olycka. Verksamhetsutövaren ska svara för kostnaderna för informationen. En närmare beskrivning av vad *informationen till allmänheten* ska innehålla och hur den ska lämnas finns i Räddningsverkets föreskrifter.

Intern plan för räddningsinsatser

För verksamheter som omfattas av den högre kravnivån ska verksamhetsutövaren i samråd med kommunen upprätta en *intern plan för räddningsinsatser*. För befintliga verksamheter som omfattades av Seveso I-direktivet ska den interna planen för räddningsinsatser lämnas till tillsynsmyndigheten senast den 1 januari 2001. För befintlig verksamhet som inte omfattades av Seveso I-direktivet är det senast den 1 februari 2002 som gäller för inlämnande av planen. Vad de interna planerna för räddningsinsatser ska innehålla framgår av Räddningsverkets föreskrifter.

Kommunens plan för räddningsinsatser

Kommunen är enligt 69 § räddningstjänstförordningen skyldig att för verksamheter som omfattas av den högre kravnivån upprätta en plan för räddningsinsatser. Planen ska förnyas minst vart tredje år. Bestämmelser om vad kommunens plan för räddningsinsatser ska innehålla finns i Räddningsverkets föreskrifter. Där framgår också att planen ska övas minst vart tredje år.

Nedanstående tabell sammanfattar några av de krav som ställs på verksamhetsutövare och kommuner, samt gällande övergångsbestämmelser.

Tillsyn

Enligt lagen är Räddningsverket central tillsynsmyndighet. För den operativa tillsynen ansvarar länsstyrelserna och kommunerna, i stort enligt den ansvarsfördelning för tillsynsansvaret mellan dessa som gäller enligt miljöbalken. Enligt miljöbalken har länsstyrelsen operativt tillsynsansvar över tillståndspliktiga verksamheter, medan kommuner svarar för operativ tillsyn av anmälningspliktiga verksamheter. Tillsynsansvaret för de tillståndspliktiga verksamheterna kan dock efter ansökan delegeras till kommunen.

För operativ tillsyn av verksamheter som inte är tillståndspliktiga enligt miljöbalken svarar länsstyrelsen. Även detta tillsynsansvar kan efter begäran delegeras till kommunen.

Metoder för tillsyn enligt den nya lagen kommer att finnas tillgängliga i samband med planerade informationsdagar under hösten. Metoderna beskriver kortfattat exempel på hur man kan bygga upp tillsynen inom området samordnat mellan räddningstjänst och miljömyndigheter.

Kommissionens *vägledning för tillsyn enligt Seveso II-direktivet* har översatts till svenska och kommer efter ytterligare bearbetning att finnas tillgänglig på Räddningsverkets hemsida. Vägledningen är inte anpassad efter den svenska lagstiftningen, utan utifrån kommissionens så kallade Seveso-II direktiv.

Tillsynsmyndigheterna ska ta fram ett *tillsynsprogram* för samtliga verksamheter som omfattas av lagen. Räddningsverket kommer att utarbeta en vägledning för utformningen av dessa.

Krav	Befintlig verksamhet som omfattades av av Seveso I-direktivet	Befintlig verksamhet som inte omfattades av Seveso I-direktivet	Ändringar av befintlig verksamhet
Anmälan (lägre kravnivån)	1 januari 2000	1 januari 2000	Inga övergångsbestämmelser
Handlingsprogram (högre och lägre kravnivån)	Inga övergångsbestämmelser	Inga övergångsbestämmelser	Inga övergångsbestämmelser
Säkerhetsrapport (högre kravnivån)	1 januari 2001	1 februari 2002	Inga övergångsbestämmelser
Intern plan för räddningsinsatser (högre kravnivån)	1 januari 2001	1 februari 2002	Inga övergångsbestämmelser
Information till allmänheten (högre kravnivån)	Inga övergångsbestämmelser	Inga övergångsbestämmelser	Inga övergångsbestämmelser
Kommunens plan för räddningsinsatser (högre kravnivån)	1 januari 2001	1 februari 2002	Inga övergångsbestämmelser

Olyckor som inträffar vid de berörda verksamheterna ska rapporteras till Räddningsverket, som därefter ansvarar för den svenska rapporteringen av dessa olyckor till kommissionen. Då det är ganska stora mängder information som ska sammanställas och rapporteras vidare till kommissionen, kommer *rutiner för olycksrapportering* att utarbetas i början av nästa år.

Information och tidsplan

På Räddningsverkets webbplats hittar du information om den nya lagstiftningen. Du hittar informationen på följande adress: www.srv.se under Våra tjänster, Riskhantering. Där finns bl a Seveso II-direktivet och EU-kommissionens riktlinjer till detta, samt information om hur du hittar den nya lag- och förordningstexten samt Räddningsverkets föreskrifter.

Verket kommer under hösten att bjuda in tjänstemän och politiker från berörda tillsynsmyndigheter till informationsdagar vid följande platser och tillfällen Umeå (2–3 november), Höör (10–11 november), Rosersberg (16 – 17 november), Skövde (24–25 november) och Kramfors (1–2 december) Inbjudan med program skickas ut under hösten (se artikel i Sirenen nr 5/1999).

För ytterligare information

Maria Smeder (Riskenheten)
Telefon 054-10 43 58

Helena Nässlander (Riskenheten)
Telefon 054-10 42 64

Lena Tellvik (Tillsynsenheten)
Telefon 054-10 43 24

Jan Erik Gustavsson (Tillsynsenheten)
Telefon 054-10 42 18

Christer Strömgren (Tillsynsenheten)
Telefon 054-10 43 35

¹ 30 § räddningstjänstlagen (1986:1102, senast ändrad 1999:383). 69, 70 och 70 a §§ räddningstjänstförordningen (1986:1107, senast ändrad 1999:384).

Tidigare nummer av Aktuellt från Räddningsverket under 1999

- Nr 1-99 Brandriskprognos 1999
- Nr 2-99 Säker vattengivning vid rökdykning
- Nr 3-99 Helikopter i kommunal räddningstjänst
- Nr 4-99 Andningsskydd för brandpersonal